

Sygn. akt XII Ga 779/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział XII Gospodarczy – Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący- Sędzia SO Bożena Cincio-Podbiera

Protokolant: st. protokolant sądowy Rafał Czopek

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2016 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

przeciwko (...) spółce akcyjnej w K.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie

z dnia 3 czerwca 2015 r. sygn. akt V GC 3251/13/S

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej koszty procesu w kwocie 617,00 zł (sześćset siedemnaście złotych);

II. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 400,00 zł (czteryście złotych).

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) sp. z o.o. w C. domagała się zasądzenia od strony pozwanej (...) sp. z o.o. w K. kwoty 2418,88 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Wskazała, iż w ramach współpracy stron wyprodukowała i sprzedała na rzecz pozwanej spółki wyroby stalowe, wystawiając fakturę nr (...) na kwotę 36 308,61 zł, którą uregulowano jedynie w części.

W sprzeciwie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa z zarzutem wygaśnięcia wierzytelności na skutek dokonanego przed procesem potrącenia ze służącą jej wierzytelnością z tytułu aktualizacji ceny blachy, z której powódka wytwarza wyroby stalowe. Strona pozwana podała, iż na ceny wyrobów składa się koszt zakupu blachy powiększony o 5 % marży strony powodowej, koszty wycinania blachy, jej stemplowania, malowania i koszt przesyłki. W dniu 28 stycznia 2009 roku strony ustaliły, iż cena pojedynczego wyrobu wzrośnie o 0,0176 EUR z powodu wzrostu cen energii, 0,095 EUR w związku ze wzrostem kosztów pracy u powódki i że ceny te będą aktualizowane kwartalnie stosownie do zmian średnich cen stali. Ponieważ strona powodowa w cenie wyrobu uwzględniła tylko wzrost cen związanych ze wzrostem cen energii i pracy, a odmówiła aktualizacji ceny wyrobu wobec zmian cen stali na Londyńskiej Giełdzie Metali, mimo iż od stycznia 2009 roku do końca 2012 roku ceny blach pozostawały poniżej deklarowanego przez pozwaną poziomu 949 EUR za tonę, strona pozwana poinformowała o tym fakcie powódkę, która jednak nie dokonała korekty faktur. W tej sytuacji od marca 2009 roku strona pozwana płaciła powódce ceny za dostawy wyrobów z pominięciem ustaleń

porozumienia z dnia 28 stycznia 2009 roku. W wyniku fluktuacji cen blachy w okresie tym strona pozwana nadpłaciła stronie powodowej około 13 000 EUR, co doprowadziło do złożenia w dniu 22 czerwca 2011 roku oświadczenia o potrąceniu służących jej wierzytelności wynikających z aktualizacji cen blachy z wierzytelnościami powódki. Z ostrożności analogiczne oświadczenia złożyła strona pozwana w dniach 20 lipca 2012 roku i 22 stycznia 2013 roku. Te potrącenia odwoływały się do średnich cen stali w danym kwartale.

Okoliczności zafakturowania przedmiotowej dostawy oraz złożenia oświadczeń o potrąceniu przez stronę pozwaną pozostawały bezsporne.

Sąd Rejonowy przeprowadził w sprawie pełne postępowanie dowodowe, uwzględniając wnioski dowodowe w zakresie przesłuchania świadków i stron na okoliczności wieloletniej współpracy stron, jej przebiegu, treści zawartego porozumienia, różnicy w cenach stali, sposobu rozumienia porozumienia przez strony, wysokości strat po stronie pozwanej oraz dalsze dowody na okoliczność skutecznego złożenia oświadczeń o potrąceniu.

Wyrokiem z dnia 3 czerwca 2015 roku Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo w całości.

Sąd Rejonowy wskazał, iż pełne postępowanie dowodowe w zakresie dowodów osobowych zostało przeprowadzone omyłkowo. Sąd Rejonowy wywiódł, iż zgodnie z treścią art. 505/4/ par. 2 kpc zarzut potrącenia w postępowaniu uproszczonym dopuszczalny jest tylko wówczas, gdy roszczenie zgłoszone do potrącenia nadaje się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym. Ponieważ wierzytelność przedstawiana przez stronę pozwaną we wszystkich trzech oświadczeniach o potrąceniu przekraczała kwotę 10 000 zł, wskazaną w art. 505/1/kpc z jako maksymalną wartość przedmiotu sporu w postępowaniu uproszczonym, Sąd Rejonowy uznał zarzut potrącenia zgłoszony przez stronę pozwaną za niedopuszczalny. Zgodnie bowiem z treścią art. 505/4/ par. 2 kpc istnieje zakaz zgłoszenia procesowego zarzutu potrącenia, w tym zarzutu potrącenia już dokonanego czyli zakaz powołania się na umorzenie w całości lub w części dochodzonej wierzytelności w następstwie złożonego oświadczenia o potrąceniu. Dodatkowo Sąd Rejonowy wskazał, że strona pozwana nie wykazała by przedstawiona przez nią do potrącenia wierzytelność była wymagalna i z tego też powodu potrącenie nie mogła być uznane za skuteczne.

W apelacji od tego wyroku strona pozwana zarzuciła Sądowi Rejonowemu nierozpoznanie istoty sprawy na skutek zaniechania zbadania merytorycznych zarzutów obronnych strony pozwanej, to jest zarzutu nieistnienia wierzytelności strony powodowej, wskazując iż Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że istnieje przesłanka procesowa wyłączająca potrzebę zbadania tego zarzutu. Zdaniem strony skarżącej przepis art. 505/4/ par.2 kpc wyłącza możliwość zgłoszenia w toku procesu zarzutu potrącenia lecz nie znajduje zastosowania w przypadku zarzutu nieistnienia wierzytelności umorzonej na skutek potrącenia dokonanego przed wniesieniem pozwu.

Dalej strona pozwana zarzuciła Sądowi Rejonowemu w naruszenie art. 455 kpc poprzez wadliwe przyjęcie, iż termin świadczenia z tytułu aktualizacji cen blach i nie jest terminem oznaczonym, mimo iż w porozumieniu z dnia 28 stycznia 2009 roku uzgodniono, iż powódka obowiązana jest do kwartalnej aktualizacji cen blach. Zarzuciła skarżąca naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 498 par. 1 kc przez błędne przyjęcie, iż wierzytelność strony pozwanej z tytułu zmiany cen blach nie była wymagalna podczas, gdy mocą porozumienia strony umownie określiły termin spełnienia przez stronę powodową świadczenia z tytułu aktualizacji cen blach .

W zakresie zarzutów naruszenia prawa procesowego strona pozwana zarzuciła Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 505/4/ par. 2 kpc poprzez wadliwe uznanie, iż zgłoszony przez nią zarzut nieistnienia wierzytelności jest zarzutem potrącenia, o którym mowa w tej normie oraz, że nie jest dopuszczalne zgłoszenie zarzutu nieistnienia wierzytelności w postępowaniu uproszczonym w sytuacji, czyli roszczenie zgłoszone do potrącenia nie nadaje się do rozpoznania w tym postępowaniu, mimo iż norma ta obejmuje tylko przypadki zgłoszenia zarzutu potrącenia w toku procesu i nie ma zastosowania do przypadku złożenia oświadczenia o potrąceniu przed wniesieniem powództwa, którego skutkiem jest umorzenie wierzytelności strony przeciwnej. Naruszenia art. 233 par. 1 kpc dopatrywała się strona skarżąca przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i błędne uznanie, iż pozwanej nie służy prawo do jednostronnego dokonania potrącenia wierzytelności niewymagalnej , podczas gdy pkt 21 ogólnych warunków

(...) przyznał stronie pozwanej prawo do jednostronnego potrącenia nie niewymagalnych wierzytelności. Z takimi zarzutami strona pozwana domagała się uchylecia wyroku ewentualnie jego zmiany i oddalenia powództwa w całości.

Wskazując, iż doszło do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 378 par. 2 kpc przez pominięcie merytorycznych zarzutów strony pozwanej i brak ich analizy wywodziła strona pozwana, iż art. 505/4/ par. 2 kpc wyłącza możliwość zgłoszenia zarzutu potrącenia lecz jedynie w toku procesu. W przypadku gdy doszło do potrącenia przed procesem stosowny zarzut nie jest zarzutem potrącenia lecz zarzutem nieistnienia wierzytelności, co jest dopuszczalne. Taki też zarzut podniosła strona pozwana w treści sprzeciwu i zarzut ten prowadzi do oddalenia powództwa w całości. W szczególności strona pozwana wywodziła, że przedstawienie wierzytelności do potrącenia wymagałoby istnienia tej wierzytelności w momencie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty, tymczasem wobec skutecznego potrącenia /kompensaty/ wzajemnych wierzytelności chwili wniesienia sprzeciwu wierzytelność ta nie istniała i tylko na tą okoliczność strona pozwana mogła się powołać. Wywodziła nadto strona pozwana, iż przepis art. 505/4/ par. 2 kpc ma charakter procesowy i nie może być stosowany w sytuacji, która miała miejsce przed doręczeniem stronie pozwanej nakazu zapłaty, wobec czego wykładnia celowościowa nie pozwala na przyjęcie stanowiska zajętego przez Sąd Rejonowy w tej kwestii. Zarzucała też, że przedmiotowy przepis Sąd Rejonowy potraktował rozszerzając zamiast zastosować obowiązkową interpretację zawężającą.

Na gruncie zarzutów naruszenia art. 455 kc i art. 498 par. 1kc wywodziła skarżąca, iż warunki porozumienia stron wchodziły w życie z dniem 12 lutego 2009 roku, nakładając na stronę powodową zobowiązanie do aktualizacji ceny wyrobu na podstawie fluktuacji cen blachy W konsekwencji od dnia 13 lutego 2009 roku roszczenia strony pozwanej z tego tytułu uzyskały przymiot wymagalności. Niezależnie od tego strona pozwana podnosiła w treści apelacji, iż poprzez złożone oświadczenia o potrąceniu postawiła w stan wymagalności swoje wierzytelności skoro wezwanie do wykonania świadczenia, o którym mowa w art. 455 kc nie wymaga szczególnej formy i może być złożone także w sposób dorozumiany. Naruszenie art. 233 par. 1 kpc strona pozwana argumentowała faktem, iż z pkt. 21 ogólnych warunków (...), stanowiących integralną część porozumienia stron wynika, iż strona pozwana jako kupujący może w każdej chwili dokonać odliczenia lub potrącenia kosztów, strat i szkół z wynikającym z realizacji usług przez stronę powodową przez pomniejszenie kwot jej należnych lub tych, które będą jej należne w przyszłości. Te postanowienia umowne stanowić miały notyfikację norm dotyczących potrącenia ustawowego, które to normy o charakterze dyspozytywnym mogły być modyfikowane na podstawie art. 353/1/ kc. Strony bowiem ukształtowały zasady rozliczeń na przyszłość, wprowadzając kompensaty stałe z uwagi na fakt, że łączący je węzeł obligacyjny był wieloletni. Stąd też ogólne warunki korporacji przyznały stronie pozwanej prawo kształtujące do jednostronnego dokonywania potrącenia wierzytelności niewymagalnych, który to zapis stanowi klauzulę potrącenia. W oparciu o te zarzuty wywodziła strona skarżąca, iż Sąd Rejonowy nie rozważył wszechstronnie materiału sprawy, co doprowadziło do wydania błędnego wyroku.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja jest uzasadniona.

Podstawowe znaczenie w sprawie ma wykładnia art. 505/4/ par 2 kpc. W tym zakresie należy udzielić odpowiedzi na pytanie czy zawarty tam zakaz potrącenia jest równoznaczny z zakazem podniesienia zarzutu nieistnienia roszczenia na skutek potrącenia dokonanego przed wytoczeniem powództwa. Inaczej mówiąc, czy zarzut obronny winien być w postępowaniu uproszczonym przedmiotem analizy sądu. W tym zakresie sięgnąć należy do treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 roku, III CZP 56 /05. W uchwale tej wskazano iż, w doktrynie i judykaturze wyróżnia się zarzuty formalne, oparte na przepisach prawa procesowego i merytoryczne, oparte na przepisach prawa materialnego.

Zarzut zgłoszony w procesie w związku z potrąceniem ma charakter zarzutu merytorycznego, przy czym należy odróżnić czynność materialnoprawną, której celem jest lub było doprowadzenie do wygaśnięcia wzajemnego zobowiązania, od procesowego zarzutu potrącenia, mającego na celu oddalenie powództwa w całości lub części. Dokonanie potrącenia jest jednostronną czynnością materialnoprawną, do której dojść może w ramach postępowania sądowego bądź poza nim. W trakcie postępowania sądowego uprawniony może połączyć w jednym oświadczeniu obie

czynności: złożenie oświadczenia woli o potrąceniu i zgłoszenie zarzutu potrącenia. Oświadczenie woli o potrąceniu wywołuje skutek prawny od chwili złożenia go w taki sposób, ażeby druga strona mogła się z nim zapoznać (art. 61 k.c.). Z chwilą dojścia do adresata oświadczenia tego nie można bez jego zgody odwołać; działa ono z mocą wsteczną od chwili, w której potrącenie stało się możliwe (art. 499 k.c.). Okoliczność, że określona wierzytelność jest objęta postępowaniem sądowym, nie wyklucza - zasadniczo - jej skutecznego potrącenia w jakiegokolwiek fazie tego postępowania. Inaczej jest w odniesieniu do zarzutu potrącenia. Jako czynność procesowa, polegająca na powołaniu się na pewien fakt i wynikające z niego skutki prawne, podlega normom postępowania regulującym do kiedy dane fakty mogą być przytaczane. Prawo procesowe może też przewidywać niedopuszczalność powoływania się w toku postępowania sądowego na pewne czynności materialnoprawne lub wprowadzać tylko pewne ograniczenia co do dopuszczalności ich dokonywania, np. odnośnie do podnoszenia zarzutu potrącenia. Z tego względu należy zwrócić uwagę na stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 28 lipca 2004 r., P 2/04 (OTK-A Zb.Urz. 2004, nr 7, poz. 72) wypowiedział się w sprawie konstytucyjności art. 505⁴ § 2 k.p.c., przewidującego, że powództwo wzajemne oraz zarzut potrącenia są dopuszczalne, jeżeli roszczenia nadają się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przepis ten w zakresie, w jakim odnosi się do zarzutu potrącenia, nie jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Zakaz potrącenia zawiera art. 505⁴ § 2 k.p.c., przewidujący, że zarzut potrącenia jest dopuszczalny, jeżeli roszczenie nadaje się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym. W art. 493 § 3 k.p.c. omawiany zakaz ma inną formułę, do potrącenia mogą bowiem być przedstawione tylko wierzytelności udowodnione dokumentami, o których mowa w art. 485. Należy uwzględnić, że terminologia zastosowana w art. 493 § 3 k.p.c. jest adekwatna do sposobu uregulowania i mechanizmu korzystania z instytucji potrącenia jako instytucji prawa materialnego. Oświadczenie woli o potrąceniu, będąc czynnością prawną przedsięwziętą przez wierzyciela wzajemnego (dłużnika wzajemnego) w celu umorzenia wzajemnych wierzytelności, polega na przedstawieniu do potrącenia swojej wierzytelności. Redakcja art. 493 § 3 k.p.c. wskazuje więc, że artykuł ten jest także, a nawet przede wszystkim przepisem materialnoprawnym, w którym należy dostrzegać negatywną przesłankę dopuszczalności potrącenia (art. 505 pkt 4 k.c.). Z kolei w art. 505⁴ § 2 k.p.c. ustawodawca zakazał pozwanemu nie złożenia oświadczenia o potrąceniu, lecz zgłoszenia procesowego zarzutu potrącenia, w tym zarzutu potrącenia już dokonanego, a więc zakazał powołania się na umorzenie w całości lub części dochodzonej od niego wierzytelności w następstwie złożonego oświadczenia o potrąceniu.

W konsekwencji wobec użycia w art. 493 § 3 k.p.c. zwrotu "do potrącenia mogą być przedstawione tylko wierzytelności", a w art. 505⁴ § 2 k.p.c. zwrotu "zarzut potrącenia jest dopuszczalny, jeżeli roszczenie nadaje się", trzeba przyjąć, że w pierwszym wypadku chodzi o niedopuszczalność dokonywania potrącenia wierzytelności objętej pozwem nakazowym, w drugim natomiast ustawodawca zakazuje czegoś więcej, mianowicie nie pozwala na powoływanie się na potrącenie i stawianie z tego względu zarzutu potrącenia nawet wówczas, gdy oświadczenie o potrąceniu zostało złożone wcześniej, w szczególności jeszcze przed zawiśnięciem postępowania sądowego. (...)

Art. 493 § 3 k.p.c. jako przewidujący wyjątek w procesowych sposobach obrony pozwanego powinien być interpretowany ściśle. Należy zatem przyjąć, że niedopuszczalne jest podnoszenie zarzutu potrącenia wywołującego jednocześnie skutki w sferze prawa cywilnego materialnego i procesowego. Nie ma także przeszkód, ażeby powołanie się przez pozwanego na dokonane wcześniej potrącenie - będące podniesieniem jedynie procesowego zarzutu potrącenia, któremu nie towarzyszy jednoczesne dokonanie potrącenia w rozumieniu art. 498 k.c. - czyli powołanie się na fakt wzajemnego umorzenia wierzytelności wskutek potrącenia, potraktować nie jako zarzut potrącenia, ale jako zarzut nieistnienia, umorzenia lub wygaśnięcia wierzytelności powoda, a nawet - skoro potrącenie stanowi formę wykonania zobowiązania - jako zarzut zapłaty lub spełnienia świadczenia.

Analizując przedmiotową kwestię zauważyć w pierwszym rzędzie należy, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lipca 2004r., P 2/04 stanowi jedynie, że art. 505/4/ par. 2 kpc nie jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP, który statuuje zasadę demokratycznego państwa prawnego. Trybunał Konstytucyjny zaznaczył, iż argumentacja przedstawiona przez sąd pytający odnosi się do art. 45 Konstytucji RP pominiętego w petitum pytania prawnego wobec czego sprawa nie może być rozstrzygnięta w płaszczyźnie normy konstytucyjnej zawierającej bezpośrednie gwarancje prawa do sądu

skoro wskazany wzorzec zakreślający granice rozpoznania sprawy jest nieadekwatny/ cz.III, uzasadnienie prawne , pkt.1/. Z kolei w cz. III, pkt. 7.2. Trybunał zastrzegł „, na koniec TK jeszcze raz podkreśla, że przedstawiony wywód odnosi się do argumentacji merytorycznej zawartej w uzasadnieniu pytania prawnego. Art. 2 Konstytucji/./ wskazany jako wzorzec konstytucyjny jest/./ nieadekwatny dla oceny przedstawionego problemu prawnego. Uzasadnienie pytania/./nie zawierało argumentów, umożliwiających ocenę uwzględniającą odrębne kwestie, wykraczające poza problematykę konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu, a objęte samodzielnie zakresem normatywnym art. 2 Konstytucji”.

Oznacza to, że Trybunał nie stwierdził niezgodności przedmiotowej normy jedynie z treścią art. 2 Konstytucji, podnosząc zresztą nieadekwatność argumentacji pytającego sądu. Dodatkowo, co wynika z treści uzasadnienia/ tamże/ postawione pytanie dotyczyło sytuacji, w której oświadczenie o potrąceniu złożono w toku procesu, to jest w sprzeciwach od nakazów zapłaty. Stan faktyczny sprawy, w której zadano pytanie nie obejmował więc sytuacji jak w niniejszej sprawie, to jest nie powoływał się tam pozwany na umorzenie wierzytelności czy jej nieistnienie wobec złożonego przed procesem oświadczenia o potrąceniu w trybie art. 498 i nast.kc.

W efekcie, z punktu widzenia zgodności przedmiotowej normy z Konstytucją sprawa pozostaje otwarta.

Odnosząc się zaś do uchwały Sądu Najwyższego, w której powołano cyt. wyrok Trybunału, wskazać trzeba, iż dokonana została wykładnia art. 505/4/ par. 2 kpc. Skoro ustawodawca użył określenia „zarzut potrącenia jest dopuszczalny jeśli roszczenia nadają się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym” to tym samym zakazał nie złożenia oświadczenia o potrąceniu lecz zgłoszenia procesowego zarzutu potrącenia, w tym zarzutu potrącenia już dokonanego.

Sąd Okręgowy nie godzi się z taką wykładnią.

Nie wymaga dowodu twierdzenie, że wszelkie ograniczenia procesowe winny być wykładane ściśle, zwięźajaco, a nie rozszerzajaco. Sąd Okręgowy nie dopatruje się zatem tak daleko idącego ograniczenia w przedmiotowej normie. Oczywiście, zamiarem ustawodawcy było przyspieszenie postępowania sądowego. Skoro tak, to o ile założenie, że w sytuacji omawianego zakazu niemożliwe jest skuteczne złożenie oświadczenia o potrąceniu w toku procesu prowadzonego w trybie uproszczonym, jednakże pozwany ma możliwość dochodzenia swojego roszczenia, które do potrącenia przedstawił w osobnym, dalszym postępowaniu, o tyle w sytuacji gdy oświadczenie złożono przed procesem i dotarło ono do odbiorcy zatem roszczenie odbiorcy/ powoda/ wygasło- takiej możliwości nie ma. W konsekwencji jedyną drogą pozostaje powództwo opozycyjne. Wytoczenie jednak powództwa opozycyjnego kłóci się zasadą szybkości postępowania sądowego , a nadto może generować dalsze koszty Skarbu Państwa, co z pewnością zamiarem ustawodawcy nie było. Wszak, przy takim założeniu dochodzi do kreowania kolejnych, w istocie zbędnych procesów, w których strony mogą domagać się zwolnienia od kosztów sądowych i zwolnienie to uzyskać na koszt Skarbu Państwa. Ponadto, skoro wiadome jest, iż zdaniem przeciwnika procesowego roszczenie powoda wygasło, to sprawa zostaje między stronami zakończona tylko pozornie. Kreowanie zaś kolejnych postępowań sądowych prowadzi do rozrostu spraw w referatach, co wprost przekłada się na wydłużenie postępowania sądowego ze względu na pojemność wokand. Wskazać trzeba też, że norma ta została wprowadzona w czasie , gdy ilość spraw sądowych nie przekraczała, jak obecnie, 14 milionów rocznie. W powołaniu na treść art. 505/1/ kpc wskazać też trzeba, że norma ta celowo dotyczyć miała roszczeń z tytułu czynszów i innych opłat, gwarancji, rękojmi, spraw konsumenckich czyli tych, w których w zasadzie do potrąceń nie dochodzi. Jeśli zaś najemca czy sprzedawca lub gwarant posiada roszczenia własne to z pewnością mogą być one dochodzone w odrębnym procesie. W sprawach gospodarczych jednak przedsiębiorcy z zasady dysponują roszczeniami wzajemnymi różnego rodzaju, zwłaszcza te podmioty, które prowadzi długoletnią współpracę, jak w tym przypadku i z zasady dokonują przyjętych prawem kompensat jako formy rozliczeń. Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że ustawodawca mając orientację odnośnie rozwoju gospodarki, nie miał na myśli kreowania zakazu w takim sensie, na jaki powołuje się strona powodowa. Ścisła wykładnia art. 505/4/ par. 2 kpc, także w porównaniu z treścią art.493 par. 2 kpc, nie wyklucza, zdaniem Sądu Okręgowego, podniesienia zarzutu wygaśnięcia roszczenia przed procesem, a to wobec treści art.498 par. 2 kpc.

Niezależnie od powyższego zauważyć trzeba, że par. 21 ogólnych warunków korporacji przyznaje stronie pozwanej prawo do dokonywania kompensat stałych, usprawiedliwione faktem wieloletniej i trwałej współpracy. Prawo to dotyczy także wierzytelności niewymagalnych, co nie jest zakazane. Przepisy art. 498 kc i art. 455 kc mają bowiem charakter dyspozytywny i strony mogą je modyfikować, w granicach określonych w art. 353/1/ kc, co strony w tym przypadku uczyniły.

Zebrany w sprawie pełny materiał dowodowy wykazuje, iż strony pozostawały związane porozumieniem, które kreowało obowiązek dostosowywania cen / kwartalnie/ do zmian cen stali na rynkach światowych. Dowodzi też, że strony uznawały porozumienie za wiążące choć żadna z nich do końca nie spełniała wynikających stamtąd obowiązków. Zostało też dowiedzione, iż cena stali spadała w przedmiotowym okresie czasu nawet o 20 % czego powódka nie uwzględniła w swoich wycenach. Nie jest przy tym istotne, która ze stron winna była podjąć w związku ze zmianą cen stosowne czynności i czy doszło do zaniechań oraz, po której ze stron. Istotny jest wykazany fakt zmian cen stali, który winien doprowadzić do obniżenia ceny wyrobów. Okoliczności te zresztą, co wynika z zeznań świadków i stron /zeznania: k- 349-353, 424-451427 / nie są między stronami sporne. Różnice dotyczą jedynie interpretacji zaniechań i zastrzeżeń odnośnie sposobu wyliczenia różnic cen.

Sporna pozostaje odpowiedzialność za ten stan rzeczy oraz wysokość należnego pozwanej roszczenia/ nadpłata niezgodna z porozumieniem/.

Skoro zatem strony przyznały sobie prawo do kompensat bez uprzedniego wezwania, to oświadczenia o potrąceniu zostały złożone skutecznie i odniosły skutek w postaci umorzenia przedmiotowego roszczenia strony powodowej, opiewającego na kwotę dochodzoną pozwem. Sąd Okręgowy miał tu na uwadze okoliczność, iż różnice cen stali były znaczne, spadki sięgały nawet 1/5 ceny pierwotnej. Ze względu na taki rozmiar różnic cenowych potrącenie musiało być uzasadnione i doprowadzić do umorzenia wierzytelności powódki w kwocie 2 418,88 zł. Przynajmniej bowiem na taką kwotę, a ta pozostaje przedmiotem sporu, doszło do umorzenia zobowiązania po myśli art. 498 kc. Zbędne było zatem rozważanie do jakiego stopnia roszczenie pozwanej objęte trzema oświadczeniami o potrąceniu pozostawało słuszne w wymiarze rachunkowym. Sąd Rejonowy zresztą ustalił, iż dwa oświadczenia o potrąceniu odnosiły się do kwartalnych cen blachy czyli były zgodne z zasadami rozliczeń wynikającymi z porozumienia.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 par. 1 kpc i powództwo oddalił. O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 98 kpc w zw. z art. 108 par. 1 kpc oraz par. 6 i par. 12 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Ref. I inst. SSR A. Pelc – Bartosz